

Piata hlava
ZASTÚPENIE

Prvý diel	Všeobecné ustanovenia
Druhý diel	Plnomocenstvo
Tretí diel	Neoprávnené konanie v cudzom mene

Prvý diel
VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

§ 1
Zastúpenie

(1) Kto je oprávnený uskutočniť v mene iného právny úkon (zastupovať ho), je jeho zástupcom.

(2) Oprávnenie zastupovať môže vyplývať zo zákona (zákonné zastúpenie) alebo z prejavu vôle zastúpenej osoby (plnomocenstvo).

(3) Ak nie je zjavné, že niekto zastupuje iného, tak platí, že koná vo vlastnom mene.

Odôvodnenie:

Odsek 1 vychádza z doterajšieho práva (§ 22 ods. 1 OZ), pričom ho terminologicky spresňuje tak, že o zastúpení hovorí len pri právnom konaní.

Odsek 2 sa však od doterajšieho práva (§ 23 OZ) odlišuje, a to v dvoch smeroch.

Po prvé, návrh nerozlišuje medzi zastúpením na základe zákona, na základe rozhodnutia štátneho orgánu a na základe zmluvy, ale len medzi zastúpením na základe zákona a na základe plnomocenstva. Kým zastúpenie na základe zákona by bez zákona nemohlo vzniknúť, zastúpenie na základe plnomocenstva by mohlo vzniknúť, aj keby zákonná úprava vôbec neexistovala, a to v dôsledku zásady individuálnej autonómie. Z rovnakého dôvodu zákon osobitne nespomína zastúpenie na základe rozhodnutia štátneho orgánu, pretože aj toto zastúpenie je zastúpenie, ktorého zdrojom je zákon. Nič na tom nemení ani skutočnosť, že pri opatrovníctve či pri oných obdobných formách zastúpenia je potrebné aj rozhodnutie štátneho orgánu. Toto rozhodnutie je len naplnením hypotézy normy, ktorá vyplýva zo zákona a bez ktorej by zastúpenie nemohlo vzniknúť.

A po druhé, návrh nepreberá doterajšiu konštrukciu zmluvného zastúpenia. Zastúpenie vyplývajúce z plnomocenstva je tak zastúpením iba z prejavu vôle splnomocniteľa, teda z jednostranného právneho úkonu. Z toho vyplýva, že na vznik oprávnenia splnomocnenca nie je potrebné prijatie plnomocenstva. Dôvodom tejto zmeny je skutočnosť, že konštrukcia plnomocenstva založeného na zmluve nemá žiadny osobitný prínos a zbytočne vec komplikuje. Preto je návrh po vzore nemeckého, poľského či švajčiarskeho práva založený na plnomocenstve ako oprávnenia vyplývajúceho z jednostranného právneho úkonu, teda zo splnomocnenia. Takáto konštrukcia pritom nie je ani v rozpore so zásadou individuálnej autonómie, pretože oprávnenie zastupovať nemusí splnomocnenec vôbec využívať, pričom zo samotného plnomocenstva mu nevyplývajú žiadne povinnosti. Nová konštrukcia, samozrejme, nijako nevyklucuje, aby plnomocenstvo bolo udelené v rámci zmluvného vzťahu, napr. v rámci príkaznej zmluvy. Nie je to však nevyhnutné.

Na rozdiel od doterajšieho práva (§ 26 až 30 OZ) rubrika venovaná zastúpeniu neobsahuje úpravu zákonného zastúpenia, čo je spôsobené tým, že táto tematika je riešená v časti venovanej fyzickým osobám a v časti venovanej rodinnému právu. Úprava postavenia zákonného zástupcu, opatrovníka či iných osôb oprávnených na základe zákona zastupovať iného sa totiž týka širšieho spektra záležitostí, nielen otázok zastupovania. To ale, samozrejme, nevyklucuje, aby sa niektoré

ustanovenia týkajúce sa plnomocenstva analogicky vzťahovali aj na zákonné zastúpenie, pokiaľ budú podmienky pre použitie analógie splnené.

Odsek 3 vychádza z doterajšieho práva (§ 32 ods. 1 OZ), no na rozdiel od neho sa jeho úprava netýka len plnomocenstva ale aj zákonného zastúpenia. Okrem toho sa doterajšia formulácia „ak z právneho úkonu nevyplýva“ nahrádza formuláciou „ak nie je zjavné“. Dôvodom je fakt, že skutočnosť, že niekto koná v mene iného, nemusí vyplývať zo samotného právneho úkonu, ale aj z okolností, za ktorých sa právny úkon uskutočňuje.

§ 2

Účinky zastúpenia

Zo zastúpenia vznikajú právne následky priamo pre zastúpenú osobu.

Odôvodnenie:

Ustanovenie vychádza z doterajšieho práva (§ 22 ods. 1 OZ); neobmedzuje sa však len na vznik práv a povinností, ale hovorí všeobecne o právnych následkoch. Dôvodom je jednak skutočnosť, že zo zastúpenia môžu vznikáť aj iné následky, nielen práva a povinnosti (ako je to napr. pri vznesení námietky premlčania), prípadne, že konanie zástupcu môže vyvolať aj zánik či zmenu práv a povinností, a jednak terminologická zmena, keď sa ani pri právnych úkonoch už nehovorí o právach a povinnostiach, ale o právnych následkoch.

§ 3

Rozsah zastúpenia

Zástupca je oprávnený zastupovať zastúpenú osobu v rozsahu potrebnom na dosiahnutie účelu zastúpenia.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nemá ekvivalent v doterajšom práve. Dôvodom novej úpravy – inšpirovanej projektom z r. 2015 a čl. II. – 6:104(2) DCFR – je vylúčenie pochybností, či zástupca môže zastúpiť zastúpenú osobu aj pri právnych úkonoch, ktoré z plnomocenstva či rozhodnutia orgánu verejnej moci výslovne nevyplývajú. Návrh vychádza zo záveru, že takéto zastúpenie možné je. Zástupca je preto oprávnený zastúpiť zastúpenú osobu aj pri právnom úkone výslovne nestanovenom, avšak len za podmienky, že bez takéhoto právneho úkonu by sa nedosiahol účel zastúpenia. Napríklad ak je splnomocnenec splnomocnený na uzavretie určitej zmluvy s konkrétnym kontrahentom, podľa okolností prípadu môže byť zároveň aj bez ďalšieho oprávnený na uzavretie zmluvy o budúcej zmluve, ak ju kontrahent požaduje.

§ 4

Výkon zastúpenia a substitúcia

(1) Zástupca môže konať len osobne.

(2) Ďalšieho zástupcu (substitúta) môže zástupca splnomocniť na zastupovanie zastúpenej osoby, len ak to vyplýva zo zákona, rozhodnutia orgánu verejnej moci alebo splnomocnenia (§ 9) alebo ak je to nevyhnutné na dosiahnutie účelu zastúpenia a neprieči sa to povahe zastúpenia a pokynom zastúpenej osoby.

(3) Zánikom alebo obmedzením zástupcovho oprávnenia zastupovať zaniká alebo sa obmedzuje aj oprávnenie substitúta. Zástupca bez zbytočného odkladu oznámi túto skutočnosť substitútom, ktorých splnomocnil.

Odôvodnenie:

Odseky 1 a 2 vychádzajú z doterajšieho práva (§ 24 OZ). Odsek 1 je zmenený len formulačne (z „musí“ na „môže“), čo je odôvodnené tým, že z plnomocenstva ako druhu zastúpenia zástupcovi nevyplýva žiadna povinnosť konať, ale len oprávnenie. Obsahovo je však ustanovenie bezo zmeny.

Odsek 2 prináša dve redakčné úpravy: jednak zavádza pojem „substitút“ (z dôvodu redakčného uľahčenia ako aj z dôvodu, že sa tento pojem v praxi bežne používa), a jednak opúšťa formuláciu „dohodnuté“ (z dôvodu, že plnomocnenstvo už nie je konštruované ako zmluvné

zastúpenie). Okrem toho, odsek 2 na rozdiel od doterajšieho práva a po vzore projektu z r. 2015 a čl. II. – 6:104(3) DCFR ustanovuje, že substitúcia je aj bez výslovného ustanovenia možná, ak je to nevyhnutné na dosiahnutie zastúpenia, avšak za podmienky, že sa to neprieči povahe zastúpenia. Napríklad z plnomocenstva či okolností jeho udelenia môže vyplývať, že splnomocniteľ mal záujem na osobnom výkone zastúpenia; preto aj v prípade, ak je substitúcia nevyhnutná, nebude možná. To platí aj v prípade, ak zastúpená osoba oznámila zástupcovi, že si substitúciu neželá.

Z odseku 2 pritom vyplýva len oprávnenie splnomocniť substitúta („môže“). Či je na to zástupca povinný, je už otázkou zákona alebo právneho vzťahu so zastúpeným.

Zo slov „splnomocniť na zastupovanie zastúpenej osoby“ zároveň vyplýva, že substitút nie je zástupcom zástupcu, ale zástupcom zastúpenej osoby. Popri zastúpení medzi zástupcom a zastúpenou osobou tak vzniká ďalšie zastúpenie priamo medzi touto osobou a substitútom. Nie je preto potrebné osobitne zdôrazňovať, že aj z konania substitúta vznikajú právne následky priamo pre zastúpenú osobu; tento záver už sám osebe vyplýva zo slov „splnomocniť na zastupovanie“ v spojení s úpravou účinkov zastúpenia (§ 2).

Odsek 3 nemá v doterajšom práve ekvivalent. Vzhľadom na širšie možnosti substitúcie ako aj vzhľadom na to, že nie je vylúčené, aby substitút splnomocnil ďalšieho substitúta a ten ďalšieho (keďže aj substitúti sú zástupcami), je potrebné, aby v prípade potreby mohla zastúpená osoba jednoduchým spôsobom ukončiť všetky substitučné zastúpenia. Podľa odseku 2 je síce každé ďalšie zastúpenie samostatným, nezávislým zastúpením (každé sa teda môže skončiť samostatne), no odsek 3 zakotvuje z tejto samostatnosti výnimku práve v tom smere, že ak zanikne hlavné zastúpenie, zanikajú aj substitučné zastúpenia, vzniknuté na základe splnomocnenia tohto hlavného zástupcu. To platí obdobne aj v prípade, ak substitút udelí ďalšie plnomocenstvá: zánikom oprávnenia tohto substitúta, zanikajú aj ním udelené ďalšie substitúcie. Tým sa zabezpečí ochrana zastúpenej osoby, ktorá nemusí mať vždy kontrolu či vedomosť nad všetkými substitúciami. Ak substitúcia zanikne a substitút koná aj naďalej v mene zastúpenej osoby, pôjde o neoprávnené konanie v cudzom mene, s možnosťou zastúpeného príslušný právny úkon schváliť (§ 31), ibaže by sa prípad dal posúdiť podľa § 28.

Návrh zavádza osobitnú úpravu podmienok substitúcie pri plnomocenstvách (§ 18).

Otázkou zodpovednosť za výber riešiť v závislosti od toho, ako sa nastaviť prevenčná povinnosť a pomocník. Ak úzko, treba zodpovednosť za výber výslovne zakotviť. Ak nie je zmluva, nie je povinnosť: pozor na príkaz, tak by mala pretrvať povinnosť urobiť čo je nevyhnutné.

§ 5

Stret záujmov

(1) Zastúpiť iného nemôže ten, koho záujmy sú pri zastupovanom právnom úkone v rozpore so záujmami zastúpenej osoby.

(2) Právny úkon však napriek rozporu podľa odseku 1 vyvoláva právne následky priamo pre zastúpenú osobu, ak ide o plnomocenstvo a splnomocniteľ o rozpore vedel alebo mal vedieť.

Odôvodnenie:

Odsek 1 síce vychádza z doterajšieho práva (§ 22 ods. 2 OZ), no spresňuje ho a prináša niekoľko zmien. Návrh z dôvodu zabezpečenia istoty v právnom styku spresňuje doterajšiu úpravu v tom, že ustanovuje, aby sa stret záujmov skúmal vždy individuálne v súvislosti s konkrétnym právnym úkonom. Nebude preto postačovať, aby boli záujmy zástupcu a zastúpeného len v hypotetickom strete („sú“). Dôsledkom konania zástupcu v strete záujmov je neoprávnené konanie v cudzom mene (§ 31).

Odsek 2 nemá v doterajšom práve ekvivalent. V podstate sa ním ustanovuje, že nepôjde o neoprávnené konanie v cudzom mene – a teda že právny úkon bude pre zastúpeného záväzný aj napriek stretu záujmov – ak ide o zastúpenie na základe plnomocenstva a splnomocniteľ o strete vedel alebo mal vedieť. Zo slov „mal vedieť“ treba pritom vyvodiť, že splnomocniteľ je pri udeľovaní plnomocenstva povinný vynaložiť náležitú starostlivosť, aby prípadný stret záujmov odhalil. Návrh pritom vychádza zo stanoviska, že ak splnomocniteľ o strete vedel alebo by sa o ňom dozvedel, ak by nezanedbal náležitú starostlivosť, nezaslúhuje si na osobitnú ochranu v podobe možnosti dodatočného schválenia právneho úkonu v zmysle § 31. Zo zákazu konať nepoctivo (§ XX) zároveň plynie, že ak druhá strana o rozpore vedela nemôže sa neskôr

dovoľávať, že išlo o neoprávnené konanie v cudzom mene, napríklad že čakala, kým splnomocniteľ úkon schváli.

Ustanovenie sa lege non distiquente vzťahuje na všetky druhy zastúpenia, a teda aj na všetky druhy plnomocenstiev, vrátane prokúry.

§ 6

Zákaz uskutočňovania právnych úkonov

(1) Zástupca nemôže byť druhou stranou zastupovaného právneho úkonu ani nemôže zastupovanú osobu zastúpiť pri právnom úkone voči sebe. To neplatí, ak to bolo povolené, ak sa právnym úkonom má splniť povinnosť zastúpenej osoby alebo ak je právny úkon výlučne na jej prospech.

(2) Odsek 1 platí aj v prípade, ak zástupca zastupuje pri tom istom právnom úkone aj druhú stranu alebo ak je zastúpená osoba zastúpená substitútom, ktorého splnomocnil jej zástupca, ktorý je druhou stranou právneho úkonu alebo ktorý zastupuje pri tomto úkone druhú stranu.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nemá v doterajšom práve ekvivalent. Je inšpirované úpravou § 181 BGB a čl. 132 pPKC. Účelom odseku 1 je dopredu ustanoviť – bez potreby skúmania existencie stretu záujmov –, že právne úkony v tomto ustanovení vymedzené budú predstavovať neoprávnené konanie v cudzom mene. Následky pre zastúpeného tak budú vyvolávať, len keď ich dodatočne schváli podľa § 31. Výnimkou je prípad, ak z plnomocenstva či z rozhodnutia orgánu verejnej moci vyplýva, že zástupca tento konkrétny úkon uskutočniť môže, alebo prípad, ak sa právnym úkonom plní povinnosť alebo ak je takýto právny úkon zastúpenej osobe výlučne na prospech.

Odsek 2 má medzi iným zabrániť aj tomu, aby zástupca obchádzal zákaz podľa odseku 1 prostredníctvom substitútov.

Skutočnosť, že navrhovaná úprava môže spôsobiť to, že sa za neoprávnené konanie v cudzom mene bude považovať aj právny úkon, kde ku žiadnemu stretu záujmov nedošlo, sa nedá považovať za natoľko závažnú, aby sa v návrhu v tomto smere zakotvila výnimka. Pôjde totiž o prípady pomerne zriedkavé a splnomocniteľovi nič nebráni, aby možnosť takéhoto úkonu výslovne uviedol v splnomocnení alebo aby úkon následne schválil. Záujem na právnej istote tu prevažuje.

Ustanovenie sa lege non distiquente vzťahuje na všetky druhy zastúpenia, a teda aj na všetky druhy plnomocenstiev, vrátane prokúry.

§ 7

Trpné zastúpenie

Ak je niekto oprávnený zastupovať iného pri právnych úkonoch, tak je v zodpovedajúcom rozsahu oprávnený v jeho mene aj prijímať prejavy vôle iných osôb. Ustanovenia tejto hlavy o zastúpení pri právnych úkonoch sa použijú aj na toto oprávnenie, ak to pripúšťa jeho povaha a účel.

Odôvodnenie:

Návrh v § 1 pri zastupovaní hovorí všeobecne o právnom konaní, nielen o právnych úkonoch. Zastúpenie sa však najčastejšie využíva práve pri právnych úkonoch. Aby sa však predišlo pochybnostiam, či zástupca môže nielen uskutočniť právne úkony v mene zastúpenej osoby, ale aj v jej mene prijímať prejavy vôle iných osôb s dôsledkami priamo pre zastúpenú osobu, návrh stanovuje pravidlo, že oprávnenie zastupovať iného pri uskutočňovaní právnych úkonov – teda tzv. aktívne (činné) zastúpenie – v sebe zahŕňa aj tzv. pasívne (trpné) zastúpenie, teda oprávnenie zastupovať zastúpenú osobu pri prijímaní jej adresovaných prejavov vôle iných osôb. Po vzore § 164 ods. 3 BGB a čl. 109 pKC návrh ustanovuje, že sa ustanovenia o zastúpení primerane použijú aj na pasívne zastúpenie.

Dôsledkom pasívneho zastúpenia je fakt, že prejav vôle uskutočnený voči zástupcovi sa považuje za prejav vôle učinенý voči zastúpenému.

Čo je zodpovedajúci rozsah, bude závisieť od okolností prípadu. Napríklad z povahy veci vyplýva, že pri všeobecnom plnomocnenstve či prokúre bude splnomocnenec oprávnený prijímať

všetky prejavy vôle. Pri druhovom či osobitnom plnomocenstve zas bude zástupca oprávnený v mene zastúpeného napr. prijať akceptáciu oferty, alebo protioferty.

Ak ide o všeobecné plnomocenstvo, v súlade so zásadou individuálnej autonómie však splnomocniteľovi nič nebráni, aby pasívne zastúpenie z plnomocenstva vyňal. Takéto obmedzenie však nie je možné pri prokúre.

Druhý diel **PLNOMOCENSTVO**

§ 8

Druhy plnomocenstiev

(1) Splnomocniteľ môže iného splnomocniť, aby ho zastupoval pri všetkých druhoch právnych úkonov (všeobecné plnomocenstvo), len pri právnych úkonoch určitého druhu (druhové plnomocenstvo) alebo len pri jednotlivom určenom právnom úkone (osobitné plnomocenstvo).

(2) Podnikateľ zapísaný do obchodného registra môže iného splnomocniť aj na zastupovanie v podobe prokúry.

Odôvodnenie:

Odsek 1 nemá v doterajšom práve ekvivalent. V súlade s právnou doktrínou definuje druhy plnomocenstva, a to z dôvodu uľahčenia orientácie v ďalších ustanoveniach, nakoľko niektoré z nich sa týkajú len určitých druhov plnomocenstva.

Podľa návrhu sa všeobecné plnomocenstvo vzťahuje na všetky druhy právnych úkonov. Jeho rozsah je však obmedzený úpravou § 10 a § 11. Druhové plnomocenstvo sa týka v splnomocnení vymedzeného druhu právnych úkonov. Osobitné plnomocenstvo sa zas týka v splnomocnení presne individuálne určeného právneho úkonu.

Odsek 2 umožňuje podnikateľovi zapísanému do obchodného registra udeliť aj osobitný druh plnomocenstva – prokúru. A contrario z odseku 2 vyplýva, že iné osoby prokúru udeliť nemôžu, čo je odôvodnené previazaním s problematikou publicity a zápisov do obchodného registra. Podnikatelia, ktorí sa do obchodného registra nezapisujú, však môžu udeliť podnikové plnomocenstvo.

§ 9

Udelenie plnomocenstva

(1) Plnomocenstvo sa udeľuje prejavom vôle splnomocniteľa určeným osobe, ktorá má byť splnomocnencom, alebo osobe, s ktorou má splnomocnenec konať (splnomocnenie).

(2) Ak niekto vyvolal alebo utvrdil v inej osobe dôvodnú domnienku, že iného splnomocnil, tak sa voči tejto osobe nemôže dovolávať, že ho nesplnomocnil. To neplatí, ak táto osoba v čase konania domnelého splnomocnenca o nesplnomocnení už vedela.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nemá v doterajšom práve ekvivalent. Dôsledne sa v ňom rozlišuje medzi plnomocenstvom a splnomocnením. Splnomocnenie predstavuje prejav vôle (a poľažmo právny úkon), ktorým sa udeľuje plnomocenstvo. Plnomocenstvom je zas samotné oprávnenie zastupovať, teda konať v mene iného (§ 1 ods. 2).

Ustanovenie bolo do návrhu zahrnuté jednak z dôvodu, že konštrukcia plnomocenstva už nie je založená na zmluvnom základe, a jednak z dôvodu, aby sa vyriešila otázka, odkedy splnomocnenie ako právny úkon pôsobí, a teda odkedy vzniká plnomocenstvo. Podľa návrhu je splnomocnenie adresovaným prejavom vôle splnomocniteľa; je preto potrebné, aby tento prejav vôle došiel adresátovi. Tým po vzore § 167 BGB môže byť splnomocnenec alebo osoba, voči ktorej má splnomocnenec konať. Dôvodom, aby plnomocenstvo vzniklo aj dôjdením splnomocnenia osobe, voči ktorej má splnomocnenec konať, je existujúca prax, kedy sa splnomocnenie poskytuje priamo týmto osobám bez jeho osobitného odovzdania aj samotným splnomocnencom, napr. zamestnancom splnomocniteľa. Záujmy splnomocnenca tu nie je potrebné osobitne chrániť, pretože len z plnomocenstva mu nevyplýva žiadna povinnosť konať; nie je preto nevyhnutné, aby

splnomocnenie bolo adresované vždy aj jemu. Samozrejme, nič mu nebráni to od splnomocniteľa vyžadovať.

Na druhej strane, z charakteru jednotlivých druhov plnomocnenia vyplýva, že splnomocnenie adresované voči osobe, s ktorou má splnomocnenec konať, je pojmovo možné len v prípade druhového a osobitného splnomocnenia, nie však v prípade všeobecného plnomocnenia, keďže pri ňom nie je možno dopredu určiť osoby, s ktorými sa má konať.

Odsek 2 sa týka tzv. tolerovaného (Duldungsvollmacht), resp. zdanlivého zastúpenia (Anscheinsvollmacht). Cieľom je ochrana tretích osôb v situácii, kedy v nich niekto vyvolal dôvodnú domnienku, že osoba, ktorá koná v jeho mene, je ním skutočne splnomocnená. Podmienkou ale je, že domnienka musí byť dôvodná. Ak mohla tretia osoba predpokladať, že zástupca nie je v skutočnosti splnomocnený, domnienka dôvodná nebude. Pri posudzovaní dôvodnosti treba zohľadňovať aj domnienku bežných zručností (§ XX). Ak tretia osoba vedela, resp. musela vedieť, že plnomocnenstvo udelené nebolo, potom sa nedá o žiadnej domnienke na jej strane hovoriť. Z projektu z r. 2015 sa preto ako zbytočná nepreberá podmienka, že tretia osoba musela byť dobromyseľná. Na druhej strane, tretia osoba musela byť v tejto domnienke aj v čase konania domnelého zástupcu.

§ 10

Všeobecné plnomocnenstvo

(1) Všeobecné plnomocnenstvo neoprávňuje na scudzenie alebo zafaženie nehnuteľnosti a ani na iné záležitosti, ktoré nie sú bežné alebo ktoré boli v splnomocnení zo zastupovania vylúčené.

(2) Na ustanovenie splnomocnenia, podľa ktorého všeobecné plnomocnenstvo oprávaňuje aj na záležitosti, ktoré nie sú bežné, sa neprihliada, ibaže by boli v splnomocnení vymedzené aspoň čo do druhu.

Odôvodnenie:

Návrh nemá v doterajšom práve ekvivalent. Úprava všeobecného plnomocnenstva bola do návrhu začlenená najmä za účelom zodpovedania otázky, či možno udeliť všeobecné plnomocnenstvo na úplne všetky právne úkony. Návrh vychádza zo záveru, že takéto plnomocnenstvo nie je prípustné. V odseku 2 – ktorý má kogentnú povahu – sa totiž stanovuje, že všeobecné plnomocnenstvo sa nikdy nemôže vzťahovať aj na nebežné záležitosti. Prítomnosť takého ustanovenia v splnomocnení, ktoré by bolo s touto kogentnou úpravou v rozpore, a teda ktoré by oprávaňovalo aj na nebežné záležitosti, však nespôsobí neplatnosť celého plnomocnenstva: návrh totiž používa pojem „neprihliada“, čo síce znamená, že ustanovenie je neplatné (ak sa naň neprihliada, tak neplatí), no hľadá sa naň, ako by nebolo. Ak teda splnomocniteľ predsa len chce splnomocniť splnomocnenca aj na právne úkony v nie bežnej záležitosti alebo na nakladanie s nehnuteľnosťami či ich zafažovanie, musí mu udeliť individuálne, prípadne druhové plnomocnenstvo, prípadne musí vo všeobecnom splnomocnení tieto právne úkony aspoň čo do druhu vymedziť.

Či právny úkon spadá do rámca bežných záležitostí, závisí od okolností prípadu. Z odseku 1 a contrario vyplýva, že druhové alebo individuálne plnomocnenstvo sa môže týkať aj právnych úkonov, ktoré spadajú mimo rámca bežných záležitostí.

Zo zásady individuálnej autonómie vyplýva, že splnomocniteľ môže všeobecné plnomocnenstvo obmedziť aj nad rámec odseku 1.

Ak splnomocnenec uskutočňuje na základe všeobecného plnomocnenstva právny úkon, na ktorý nie je podľa odseku 1 oprávnený, pôjde o neoprávnené konanie v cudzom mene (§ 31). Je síce pravda, že tretia osoba nemusí vždy vedieť posúdiť, či je právny úkon z pohľadu splnomocniteľa bežný alebo nie. Návrh však preferuje ochranu splnomocniteľa pred ochranou tretej osoby. Tá v prípade pochybností nemusí právny úkon splnomocnenca akceptovať.

§ 11

Podnikové plnomocnenstvo

(1) Všeobecné plnomocnenstvo, ktoré udelil podnikateľ v súvislosti s prevádzkou svojho podniku (podnikové plnomocnenstvo), oprávaňuje na všetky právne úkony, ku ktorým dochádza pri prevádzke tohto podniku, a to aj keď nie sú bežné alebo keď sa na ne inak vyžaduje osobitné plnomocnenstvo.

(2) Podnikové plnomocnenstvo však neoprávňuje na scudzenie a ani na zaťaženie nehnuteľnosti, ibaže by zo splnomocnenia vyplývalo inak.

Odôvodnenie:

Návrh nemá v doterajšom práve ekvivalent. Cieľom odseku 1 – inšpirovaného čl. 118 § 2 pPKC – je umožniť podnikateľom udeliť všeobecné plnomocnenstvo bez toho, aby museli udeľovať prokúru. Návrh zároveň vychádza v ústrety tým podnikateľom, ktorí sa do obchodného registra nezapisujú. Na rozdiel od bežného všeobecného plnomocnenstva to podnikové zahŕňa všetky právne úkony pri prevádzke podniku, teda aj tie, ktoré sa netýkajú bežnej záležitosti. Tento rozdiel je dôsledkom toho, že pri podnikovom plnomocnenstve ide len o úkony, ktoré súvisia s podnikaním; splnomocniteľ tak neoprávňuje na všetky právne úkony, teda aj právne úkony osobnostnej povahy. Zároveň platí, že podnikové plnomocnenstvo bude postačujúce aj v prípade, ak sa na právny úkon vyžaduje osobitné plnomocnenstvo. Tretie osoby sa preto v prípade podnikového plnomocnenstva nemôžu neexistencie osobitného plnomocnenstva dovoliavať.

Podnikové plnomocnenstvo sa týka podniku ako celku, nie je preto možné jeho obmedzenie len na niektorú časť podniku. Vo vzťahu k tretím osobám by totiž bolo zložité určiť rozsah skutočného plnomocnenstva.

Odsek 2 z dôvodu ochrany splnomocniteľa zavádza určité obmedzenia vo vzťahu k nehnuteľnostiam: podnikové plnomocnenstvo oprávňuje iba na nájom či árendu nehnuteľností alebo na ich nadobúdanie, neoprávňuje však ani na ich predaj, ani na ich zaťažovanie. Splnomocniteľ však môže aj tieto úkony zahrnúť do podnikového plnomocnenstva; musí tak však urobiť v splnomocnení.

Na rozdiel od čl. 118 § 2 pPKC odsek 2 nelimituje rozsah podnikového plnomocnenstva tak, že nezahŕňa oprávnenie splnomocnenca nakladať s podnikom alebo jeho časťou (teda ich predávať alebo dať ich do nájmu alebo árendy), zaťažovať ich právami tretích, a ani nadobúdať v mene splnomocniteľa iný podnik či jeho organizovanú časť. Takéto obmedzenie totiž vyplýva už priamo zo skutočnosti, že uvedené činnosti nie sú činnosťami pri prevádzke podniku. Preto je výslovná úprava v tomto smere zbytočná.

Zo zásady individuálnej autonómie vyplýva, že splnomocniteľ môže podnikové plnomocnenstvo obmedziť aj nad rámec odsekov 1 a 2.

§ 12

Prokúra

(1) Prokúra oprávňuje na všetky právne a procesné úkony, ku ktorým dochádza pri prevádzke podniku splnomocniteľa, ktorý sa zapisuje do obchodného registra, a to aj keď nie sú bežné alebo keď sa na ne inak vyžaduje osobitné plnomocnenstvo. Na scudzenie alebo zaťaženie nehnuteľnosti však prokúra oprávňuje, len ak je to zapísané v obchodnom registri.

(2) Podnikateľ, ktorý je právnickou osobou, môže prokúru udeliť aj tak, že sa na konanie v jeho mene bude vyžadovať spoločný prejav vôle viacerých prokuristov alebo spoločný prejav vôle prokuristu alebo niekoľkých prokuristov a jedného alebo niekoľkých členov štatutárneho orgánu.

(3) Prokúra je účinná zápisom do obchodného registra.

(4) Obmedzenia prokúry nie sú voči tretím osobám účinné, a to ani vtedy, ak boli zverejnené.

Odôvodnenie:

Odsek 1 vychádza z doterajšieho práva, no z dôvodu vylúčenia pochybností ho spresňuje v tom, že výslovné ustanovuje, že sa prokúra vzťahuje aj na procesné úkony, ako aj na úkony, ktoré nie sú bežné. V súlade s doterajším právom sa prokúra vzťahuje aj na právne úkony, na ktoré by inak bolo potrebné osobitné plnomocnenstvo.

Rovnako ako doteraz sa prokúra nevzťahuje na scudzenie alebo zaťaženie nehnuteľností. Podnikateľ má však možnosť prokúru rozšíriť aj o tieto činnosti. Podmienkou ale je, aby to bolo zapísané v obchodnom registri.

Z povahy veci zároveň plynie, že prokurista nie je oprávnený na tie právne úkony, ktoré zákon zveruje výlučne do rúk orgánov podnikateľa, ktorý je právnickou osobou (typicky všetky uznesenia valného zhromaždenia). Nie je preto potrebná výslovná úprava.

Odsek 2 umožňuje udeliť prokúru aj tak, že prokurista nemôže právne úkony uskutočniť sám, ale len spoločne s niektorým členom alebo s niektorými členmi štatutárneho orgánu podnikateľa. Zo zásady individuálnej autonómie zároveň vyplýva, že podnikateľ môže udeliť prokúru aj viacerým prokuristom. Ak chce, aby prokuristi konali spoločne, musí to byť v udelení prokúry uvedené, inak každý prokurista môže konať samostatne (§ 16 ods. 1 in fine).

V odseku 3 sa tak ako doteraz ustanovuje, že na účinnosť prokúry sa vyžaduje zápis do obchodného registra. Je to dôsledkom toho, že účelom prokúry je zabezpečiť publicitu udelenia plnomocenstva voči tretím osobám. Podnikateľovi však nič nebráni, aby sa spolu s prokúrou udelilo aj podnikové plnomocenstvo, ktoré prokuristovi umožní konať v mene podnikateľa aj pred zápisom prokúry do obchodného registra, prípadne aby v splnomocnení, ktorým udelil prokúru, uviedol, že prokurista môže podnikateľa zastupovať aj pred zápisom prokúry. Do toho času však bude konať len ako podnikový splnomocnenec.

Odsek 4 preberá doteraz platné pravidlo, že obmedzenie prokúry nie je účinné voči tretím osobám, a to aj keby ho podnikateľ zverejnil, napr. na svojom webovom sídle. Je to dôsledkom povahy prokúry ako plnomocenstva opierajúceho sa o publicitu obchodného registra. Prokúra vnáša do právneho styku istotu, že každý prokurista je splnomocnený vždy v rovnakom rozsahu (výnimkou je len scudzovanie a zafažovanie nehnuteľnosti). Akékoľvek vnútorné obmedzenia či pokyny tak nie sú nikdy voči tretej osobe účinné. To platí dokonca aj vtedy, ak o nich vedela. Na druhej strane, nie je vylúčené, aby sa právny úkon, ktorý uskutočnila osoba, ktorá vedela o vnútorných obmedzeniach a pokynoch, považoval – podľa okolností prípadu – za neplatný pre rozpor s dobrými mravmi (§ XX), prípadne za nehodný právnej ochrany pre nepoctivosť (§ XX).

Z toho, že odsek 4 hovorí o obmedzeniach bez výnimky, zároveň vyplýva, že prokúru nie je možné obmedziť len na niektorú časť podniku. Vo vzťahu k tretím osobám by totiž bolo zložité určiť rozsah skutočného plnomocenstva, čo by popieralo základný zmysel prokúry. Úprava z projektu z r. 2015 ani z ČOZ sa nepreberá; prokúra sa preto musí vždy vzťahovať na podnik ako celok.

Z ČOZ sa nepreberá ani požiadavka na výslovné označenie splnomocnenia slovom „prokúra“. Či ide o prokúru alebo podnikové plnomocenstvo, závisí primárne od toho, či podnikateľ dá plnomocenstvo zapísať do obchodného registra. Či splnomocnenie oprávňuje budúceho prokuristu aj na konanie pred zápisom do obchodného registra, je zas otázkou výkladu splnomocnenia. Nie je preto vylúčené, aby ten istý prejav vôle podnikateľa, ktorým udeľuje prokúru, obsahoval aj udelenie podnikového plnomocenstva na čas do zápisu prokúry do obchodného registra.

§ 13

Udelenie prokúry a všeobecného plnomocenstva

(1) Všeobecné plnomocenstvo alebo prokúru možno udeliť len fyzickej osobe. Táto osoba však nesmie byť členom štatutárneho alebo dozorného orgánu splnomocniteľa.

(2) Právnická osoba udeľuje všeobecné plnomocenstvo alebo prokúru spoločným prejavom vôle všetkých členov jej štatutárneho orgánu (§ XX). Odvolal ich však môže každý člen aj sám.

Odôvodnenie:

Návrh odseku 1 vychádza z doterajšej úpravy prokúry v § 14 ods. 1 ObZ, ktorá neumožňovala udeliť prokúru právnickej osobe. Návrh však tento prístup rozširuje aj na všeobecné plnomocenstvo, vrátane podnikového, nakoľko čo do dôsledkov nie je medzi týmito druhmi plnomocenstiev zásadnejší rozdiel. Zákaz udeliť prokúru či všeobecné plnomocenstvo právnickej osobe je zároveň konzekventným prejavom prístupu, že rozhodnutie o tom, kto konkrétne bude môcť splnomocniteľa zastupovať pri všetkých právnych úkonoch – teda aj pri právnych úkonoch, ktoré nevie splnomocniť v čase splnomocňovania predvídať – by malo závisieť vždy len a len na splnomocniteľovi. Pri právnickej osobe, za ktorú sa konajú osoby (štatutári a iné poverené osoby) môžu meniť aj bez vedomosti splnomocniteľa, by sa však tento prístup nedal dodržať.

Z odseku 1 ďalej vyplýva pravidlo, že právnická osoba nemôže ani prokúru, ani všeobecné plnomocenstvo udeliť členovi svojho štatutárneho alebo dozorného orgánu. Ani táto úprava nemá ekvivalent v doterajšom práve. Jej dôvodom je snaha vylúčiť pochybnosti, či príslušná osoba koná z titulu svojho členstva v príslušnom orgáne právnickej osoby alebo z titulu plnomocenstva. Taktiež, rozsah oprávnení by bol do značnej miery podobný (pri štatutárnom orgáne), preto je zbytočné kompetenciu člena orgánu zdvojiť prostredníctvom plnomocenstva. V neposlednom rade, by sa prokúrou alebo všeobecným plnomocenstvom udeleným členovi orgánu mohol

obchádzať spôsob konania týchto členov za právnickú osobu. Dôvodom, ktorý stojí za vylúčením možnosti udeliť prokúru alebo všeobecné plnomocnenstvo členovi dozorného orgánu, je zas snaha vylúčiť prípadný konflikt záujmov u takéhoto splnomocnenca, resp. prokuristu.

Ani odsek 2, inšpirovaný čl. 122 pPKC, nemá v doterajšej úprave ekvivalent. Vyplýva z neho, že udelenie prokúry alebo všeobecného (vrátane podnikového) plnomocnenstva je spoločným prejavom vôle všetkých členov štatutárneho orgánu. Nestačí preto, že sa udelenie schválilo väčšinou členov. Dôvodom takejto úpravy je fakt, že sa tretia osoba oprávňuje na zastupovanie v podstate vo všetkých záležitostiach. S takýmto širokým oprávnením by preto mali súhlasí všetci členovia štatutárneho orgánu.

Z toho, že udelenie týchto plnomocnenstiev musí byť spoločným prejavom vôle členov štatutárneho orgánu, zároveň vyplýva, že udelenie plnomocnenstva je rovnou právnym úkonom v mene právnickej osoby, teda samotným splnomocnením. Nejde teda o uznesenie, ktoré by bolo potom potrebné následne vykonať samostatným právnym úkonom udelenia plnomocnenstva (či už toho všeobecného, alebo prokúry). Dôvodom je ochrana tretích strán pred neistotou, či plnomocnenstvo udelené len niektorými členom alebo niektorými členmi štatutárneho orgánu je vopred schválené celým štatutárnym orgánom, resp. či sa pre jeho účinnosť vyžaduje jeho dodatočné schválenie v zmysle § XX (súhlas tretej osoby). Tieto plnomocnenstvá sa preto nemôžu udeliť samostatným prejavom vôle len niektorých členov alebo niektorého člena, hoci sú inak oprávnení konať samostatne. Takéto splnomocnenie nebude len neúčinné, ale bude aj neplatné.

Na druhej strane, z druhej vety odseku 2 vyplýva, že prokúru či všeobecné plnomocnenstvo môže odvolať ktorýkoľvek z členov štatutárneho orgánu. Je to tak preto, aby sa zabezpečila potrebná pružnosť pri odvolávaní. Inak by hrozilo riziko, že prokurista či všeobecný splnomocnenec bude môcť konať až dovtedy, kým odvolanie nepodpíšu všetci členovia štatutárneho orgánu, hoci je už jasné, že nepožíva ich dôveru. Takéto riešenie je zároveň konzistentné s prvou vetou: ak na udelenie treba spoločný prejav všetkých, a teda – a contrario – nesúhlas čo i len jedného člena znemožňuje udeliť plnomocnenstvo, potom by takýto nesúhlas čo i len jedného člena mal znemožňovať aj ďalšie trvanie plnomocnenstva. Prípadná hrozba, že niektorý člen odvolá splnomocnenca len zo svojej ľubovôle, je vyvážená prípadnou zodpovednosťou takéhoto člena voči spoločnosti.

§ 14

Prevádzkové plnomocnenstvo

(1) Ak bol niekto pri prevádzkovaní podniku poverený určitou činnosťou, tak platí, že je splnomocnený na všetky právne úkony v mene prevádzkovateľa podniku, ku ktorým pri tejto činnosti obvykle dochádza.

(2) Ak osoba svojím konaním prekročí rozsah poverenia podľa odseku 1, tak toto konanie vyvoláva právne následky priamo pre prevádzkovateľa podniku len vtedy, ak tretia osoba o prekročení rozsahu poverenia nevedela ani nemohla vedieť.

Odôvodnenie:

Návrh preberá úpravu § 15 ObZ len s redakčnými zmenami v odseku 1, ktorých cieľom bolo jasne povedať, že tu ide o nevyrátiteľnú domnienku splnomocnenia („platí, že“). Pravidlo vyplývajúce z odseku 2 je odôvodnené predovšetkým tým, že rozsah

Odsek 2 vychádza z názoru, že ak niekto poverí niekoho určitou činnosťou, zodpovedá za to, že táto osoba rozsah poverenia podľa odseku 1 prekročí. Prípadné prekročenie by preto nemalo ísť na ťarchu tretej osoby, ktorá navyše nemá zvyčajne možnosť plne porozumieť povereniu a vnútornej štruktúre. Tretia osoba si však nezasluhuje ochranu, ak vedela, že konajúca osoba prekračuje rozsah poverenia, alebo ak bolo možné od nej očakávať, že vynaloží náležitú starostlivosť, aby si situáciu vyjasnila.

§ 15

Forma splnomocnenia

(1) Splnomocnenie, ktorým sa udeľuje všeobecné plnomocnenstvo alebo prokúra, musí mať písomnú formu.

(2) Splnomocnenie, ktorým sa udeľuje plnomocnenstvo na právny úkon, pre ktorý je predpísaná určitá forma, musí mať rovnakú formu. To neplatí, ak ide o prokúru alebo ak si to nevyžaduje účel, pre ktorý bola táto forma pre právny úkon predpísaná.

(3) Predpísaná forma splnomocnenia sa považuje za zachovanú aj vtedy, ak v tejto forme splnomocniteľ vystavil o plnomocenstve osvedčenie.

Odôvodnenie:

Návrh odseku 1 vychádza z doterajšieho práva (§ 31 ods. 4 OZ), no na rozdiel od neho už nevyžaduje písomnú formu pre splnomocnenie, ktorým sa udeľuje druhové plnomocnenstvo. Účelom písomnej formy splnomocnenia pri všeobecnom plnomocenstve, vrátane podnikového, ako aj pri prokúre je ochrana splnomocniteľa pred neuváženými krokmi, a to vzhľadom na rozsah právnych úkonov, ktorých sa tieto druhy plnomocenstva týkajú, a ich nepredvídateľnosť. Takáto ochrana však nie je pri druhovom ani osobitnom plnomocenstve potrebná, pretože pri nich splnomocniteľ presne vie, na aké konanie, resp. aký druh konaní plnomocenstvo udeľuje. Dôvodom písomnej formy pri všeobecnom plnomocenstve je aj snaha predchádzať prípadným sporom o rozsah udeleného plnomocenstva, a teda snaha o istotu v právnom styku.

Aj odsek 2 nadväzuje na doterajšie právo (§ 31 ods. 4 OZ), aj keď len čiastočne. Na rozdiel od neho totiž ustanovuje, že aj v prípade, ak zákon vyžaduje pre právny úkon, ktorého sa má zastúpenie na základe plnomocenstva týkať, osobitnú formu, splnomocnenie túto formu nemusí spĺňať, ak ide o prokúru, čo je odôvodnené tým, že sa prokúra zapisuje do obchodného registra. Nie je preto potrebné trvať na prísnejšej forme než tej, ktorá sa vyžaduje pre zápisy do obchodného registra.

Podľa odseku 2 ďalej nemusí mať splnomocnenie formu predpísanú pre príslušný právny úkon ani vtedy, ak si to účel zákonnej požiadavky na formu právneho úkonu nevyžaduje. Dôvodom navrhutej zmeny oproti súčasnému právu je snaha v čo najväčšej možnej miere rešpektovať vôľu splnomocniteľa (i keď neformálnu). Napríklad ak je účelom písomnej formy príslušného právneho úkonu výlučne zabezpečenie dôkazu o jeho uskutočnení alebo o jeho obsahu alebo ochrana pred neuváženými krokmi, nedodržanie písomnej formy splnomocnenia nemusí nevyhnutne viesť k jeho neplatnosti. Obdobne, ak bola písomná forma zmluvy vymienená niektorou zmluvnou stranou, táto forma nemusí byť pri splnomocnení dodržaná, keďže jej účelom je ochrana strany pred neformálnymi úkonmi, ktoré by ju mohli zaväzovať. Tento účel bude zabezpečený, i keď splnomocnenie bude len neformálne.

Ak sa však predpísaná forma bude predsa len vzťahovať aj na plnomocenstvo, v prípade jej nedodržania sa plnomocenstvo nebude považovať za udelené, a to v zmysle § XX (následky nedodržania predpísanej formy). Právny úkon splnomocnenca bude preto potrebné posúdiť ako neoprávnené konanie v cudzom mene s následkami uvedenými v § 31. Nie je preto vylúčené, že splnomocniteľ môže konanie splnomocnenca následne odsúhlasiť.

Z odsekov 1 a 2 zároveň vyplýva, že ak sa na príslušný právny úkon vyžaduje prísnejšia forma než len písomná forma s podpisom (napr. sa vyžaduje úradné osvedčenie podpisu alebo forma notárskej zápisnice), na jeho uskutočnenie nebude len písomné a podpísané všeobecné plnomocenstvo, vrátane podnikového, stačiť. Pri prokúre to však podľa odseku 2 stačiť bude, a to z už uvedeného dôvodu, že sa zapisuje do obchodného registra.

Odsek 3 nemá v doterajšom práve ekvivalent. Ak podľa neho nemá splnomocnenie požadovanú formu, stále sa bude považovať za udelené, ak o ňom splnomocniteľ vystavil v tejto forme osvedčenie. Takéto osvedčenie môže mať teda aj spätnú účinnosť, ak z neho bude vyplývať, že sa ním osvedčuje plnomocenstvo, ktoré bolo udelené v minulosti.

§ 16

Spoločné plnomocenstvo

(1) Ak splnomocniteľ splnomocnil viacero splnomocnencov tým istým písomným splnomocnením, tak ho môžu zastupovať len všetci spoločne, ibaže by zo splnomocnenia vyplývalo inak alebo by išlo o prokúru.

(2) Každý zo splnomocnencov je však v rozsahu splnomocnenia oprávnený sám prijímať prejavy vôle iných osôb.

Odôvodnenie:

Odsek 1 vychádza z doterajšieho práva (§ 31 ods. 3 OZ). Dôvodom tohto ustanovenia je snaha predchádzať prípadným sporom, či zo spoločného splnomocnenia sú splnomocnenci oprávnení konať samostatne alebo spoločne, teda snaha o istotu v právnom styku. Ustanovenie tak

nahrádza potrebu výkladu splnomocnenia, keď samo určuje, že ak zo splnomocnenia nevyplýva inak, tak musia všetci spoloční splnomocnenenci konať spoločne.

Rozdielom oproti doterajšej úprave je to, že sa odsek 1 aplikuje len na písomné splnomocnenie. Pri neformálnych splnomocneniach by totiž existencia spoločného plnomocnenstva nemusela byť tretím osobám známa. Tretie osoby by teda nevedeli, či naozaj konajú všetci splnomocnenenci, čo by do právneho styku zbytočne vnášalo neistotu.

Z odseku 1 zároveň implicitne vyplýva, že ak nejde o spoločné splnomocnenie – teda o prípad, keď tým istým splnomocnením splnomocniteľ naraz splnomocní viacerých splnomocnencov –, potom splnomocnenenci môžu konať samostatne. To, samozrejme, nevyklučuje, aby aj v takýchto prípadoch splnomocniteľ stanovil inak, a to priamo v individuálnych splnomocneniach.

Ustanovenie sa týka všetkých druhov plnomocnenstva okrem prokúry. Ak teda podnikateľ udelí viacerým prokuristom prokúru jedným splnomocnením a v splnomocnení sa o spôsobe ich konania mlčí, každý z nich môže konať samostatne.

Odsek 2 nemá v doterajšom práve ekvivalent. Jeho účelom je zabezpečiť, aby v prípade spoločného plnomocnenstva nemuseli tretie osoby uskutočniť právne úkony a iné prejavy vôle voči všetkým splnomocnencom, ale len voči ktorémukolvek z nich. Postačujúce preto bude napríklad odovzdanie výpovede zmluvy len jednému zo splnomocnencov. Dôvodom je uľahčenie právneho styku pre tretie osoby.

§ 17

Maloletý splnomocnenec

Právny úkon v mene splnomocniteľa vyvoláva priamo preňho právne následky aj vtedy, ak ho v jeho mene uskutočnil splnomocnenec s obmedzenou svojprávnosťou (§ XX).

Odôvodnenie:

Návrh na rozdiel od doterajšieho práva, ktoré vyžadovalo, aby zástupca bol spôsobilý na právny úkon, pri ktorom zastupuje splnomocnenca (§ 22 ods. 2 OZ), po vzore § 165 BGB, čl. 121 pPKC a čiastočne aj § 445 ČOZ umožňuje, aby aj maloletý splnomocnenec nad XX rokov (§ XX) mohol zastúpiť splnomocniteľa, a to aj pri právnom úkone, ktorý by sám vo vlastnom mene uskutočniť nemohol. Vychádza sa z predpokladu, že splnomocniteľ osobu splnomocnenca pozná a dôveruje jej. Nemalo by sa mu preto brániť, aby ju mohol splnomocniť. Význam to môže mať najmä v rodinných podnikoch, kde podnikateľ splnomocní napr. svoje dieťa, aby v rámci prevádzky podniku zaňho konalo. Podmienkou však je, aby maloletý splnomocnenec dovŕšil vek, v ktorom mu podľa § XX vzniká aspoň obmedzená svojprávnosť. Dôvodom pre ktoré, nemôže byť splnomocnencom osoba mladšia, je predovšetkým istota v právnom styku, pretože splnomocnenie mladších osôb by mohlo vyvolávať nedôveru na strane tretích osôb či pochybnosti o vážnosti vôle splnomocniteľa.

Lege non distiquente sa toto ustanovenie týka všetkých druhov plnomocnenstva. Nie je preto vylúčené, aby sa splnomocnencomi s obmedzenou svojprávnosťou udelila aj prokúra či všeobecné plnomocnenstvo, vrátane podnikového.

§ 18

Substitúcia

(1) Na ustanovenie splnomocnenia, ktoré oprávňuje splnomocnenca, aby udelil prokúru alebo všeobecné plnomocnenstvo, sa neprihliada.

(2) Prokúra a podnikové plnomocnenstvo oprávňujú splnomocnenca udeliť druhové plnomocnenstvo alebo osobitné plnomocnenstvo.

Odôvodnenie:

Navrhovaná úprava nemá v doterajšom práve ekvivalent. Vyplýva z nej, že splnomocniteľ nemôže oprávniť splnomocnenca, aby ten v jeho mene udelil substitútovi prokúru ani všeobecné plnomocnenstvo (teda ani podnikové plnomocnenstvo). Z toho zároveň implicitne vyplýva, že ak prejav vôle udelenia plnomocnenstva, teda splnomocnenie, v tomto smere mlčí, žiadne takéto oprávnenie sa z neho nedá vyvodiť. Ide pritom o *legem specialis* k § 4, čo znamená, že prokúru ani všeobecné plnomocnenstvo nemožno substitútovi udeliť ani v prípade, ak by boli splnené podmienky stanovené v § 4. Ide o dôsledok prístupu, že rozhodnutie, kto konkrétne bude môcť

splnomocniteľa zastupovať pri všetkých právnych úkonoch, by malo závisieť vždy len a len na splnomocniteľovi, keďže udelenie takéhoto širokého plnomocnenia musí byť prejavom dôvery samotného splnomocniteľa. Úprava prvej vety je pritom kogentná („neprihliada“), čím sa chráni splnomocniteľ pred prípadnými dôsledkami svojej nerozvážnosti či nevedomosti. Rozpor s prvou vetou bude síce viesť k neplatnosti príslušného ustanovenia splnomocnenia, no nikdy nebude viesť k neplatnosti celého splnomocnenia; na príslušné ustanovenie plnomocnenia sa totiž vôbec nebude prihliadať; úvaha, či takéto ustanovenie môže spôsobiť neplatnosť celého plnomocnenia, tu preto nemá miesto.

Na rozdiel od projektu z r. 2015 návrh nepoužíva formuláciu „previesť prokúru“. To ale neznamená, že prokurista to môže urobiť. Formulácia nebola do návrhu prebratá len preto, že v súvislosti s plnomocnenstvom, resp. so zastúpením všeobecne, ale ani v súvislosti s inými funkciami sa pojem „previesť“ nepoužíva. Zároveň by išlo o zbytočnú úpravu, pretože prokurista by na „prevod“ prokúry musel byť osobitne oprávnený, keďže takéto oprávnenie nemožno z prokúry ako plnomocnenstva na úkony pri prevádzke podniku vyvodíť.

Z odseku 2 – ktorý tiež nemá v doterajšom práve ekvivalent – vyplýva, že prokúra aj podnikové plnomocnenstvo vždy oprávňujú splnomocnenca udeliť substitútovi tak druhové, ako aj individuálne plnomocnenstvo. Táto úprava je zároveň naplnením časti hypotézy § 4 („ak to vyplýva zo zákona“), čo znamená, že i keď z udelenia prokúry alebo podnikového plnomocnenstva v tomto smere nič nevyplýva, prokurista alebo podnikový splnomocnenec toto oprávnenie majú. Nie je však vylúčené, aby toto oprávnenie splnomocniteľ v udelení podnikového plnomocnenstva výslovne vylúčil. Takéto vylúčenie však nebude možné pri prokúre, a to vzhľadom na § 12 ods. 4. Z odseku 2 e silentio taktiež vyplýva, že pri iných druhoch plnomocnenstva (vrátane všeobecného nepodnikového plnomocnenstva) sa § 4 aplikuje v plnom rozsahu.

§ 19

Jednostranné právne úkony

(1) Na jednostranný právny úkon splnomocnenca určený určitému adresátovi sa neprihliada, ak ho adresát bez zbytočného odkladu odmietol.

(2) Adresát však nemôže úkon podľa odseku 1 odmietnuť, ak vedel, že splnomocnenec je oprávnený aj na jednostranné právne úkony, ak ide o prokúru alebo ak ide o prijatie návrhu na uzavretie zmluvy, ktorý adresát predložil splnomocnencovi.

Odôvodnenie:

Návrh odseku 1 nemá v doterajšom práve ekvivalent. Pri uzatváraní zmluvy má druhá strana v prípade pochybností o existencii či rozsahu plnomocnenstva možnosť zmluvu neuzavrieť, a tým sa vyhnúť prípadným rizikám. Pri jednostranných úkonoch však adresát takúto možnosť nemá, čím sa ocitá v riziku vyvolanom neistotou, či splnomocnenec bol oprávnený konať v mene splnomocniteľa. Napríklad ak by splnomocnenec v mene splnomocniteľa vypovedal zmluvu a druhá strana by mala pochybnosti o plnomocnenstve, v prípade, že by výpoveď akceptovala a prestala by zmluvu plniť, môže sa ocitnúť v porušení zmluvy, ak by sa neskôr ukázalo, že plnomocnenstvo neexistovalo, a teda, že k výpovedi zmluvy v skutočnosti vôbec nedošlo. Návrh z dôvodu snahy ochrániť adresáta pred týmito rizikami mu preto po vzore § 174 BGB stanovuje, že jednostranný právny úkon bude voči adresátovi účinný, len ak bez zbytočného odkladu neodmietol. Pre odmietnutie nie je stanovená žiadna forma, preto môže byť uskutočnené aj konkludentne. Odmietnutie môže byť adresované tak voči splnomocniteľovi ako aj splnomocnencovi.

V odseku 2 – inšpirovanom tiež § 174 BGB – sa však navrhuje, aby jednostranný právny úkon bol i v prípade nevyjadrenia súhlasu účinný, ak adresát vedel, že splnomocnenec je splnomocnený aj na jednostranné právne úkony, napr. ak sa mu splnomocnenec preukázal splnomocnením alebo osvedčením o plnomocnenstve, z ktorých aspoň implicitne vyplýva, že je oprávnený aj na jednostranné právne úkony, alebo ak splnomocniteľ sám adresáta informoval, že splnomocnenec je oprávnený aj na jednostranné právne úkony. Rovnako by mal byť jednostranný úkon účinný aj vtedy (bez ohľadu na vedomosť adresáta), ak ide o prokúru, pretože táto zahŕňa vždy aj jednostranné právne úkony, pričom sa adresát môže na ňu plne spoľahnúť, a to vzhľadom na jej publicitu. Existencia súhlasu nebude relevantná ani vtedy, ak adresát predložil splnomocnencovi návrh zmluvy a ten ho akceptoval. Ak totiž iniciatíva vzišla zo strany adresáta, nie je potrebné osobitne ho chrániť.

§ 20

Pričítateľnosť subjektívnych okolností

(1) Pri posudzovaní väd prejavu vôle, vedomosti, ktorú osoba mala, mala mať, nemala alebo nemohla mať, a iných obdobných okolností, je pri konaní v mene splnomocniteľa rozhodujúca osoba splnomocnenca, nie splnomocniteľa; práva z toho plynúce patria splnomocniteľovi.

(2) Odsek 1 však neplatí, ak by sa to priečilo dobrým mravom. Splnomocniteľ sa najmä nemôže dovoľávať nevedomosti splnomocnenca o určitej okolnosti, ak sám o tejto okolnosti vedel a splnomocnenec konal podľa jeho pokynov.

Odôvodnenie:

Návrh čiastočne vychádza z doterajšieho práva (§ 32 ods. 3 OZ), no kvôli jeho nejasnosti a neúplnosti ho značne modifikuje.

Odsek 1 je postavený na východisku, že právny úkon v mene iného je stále prejavom vôle konajúcej osoby, teda splnomocnenca. Preto treba subjektívne okolnosti, ktoré sú v nejakom smere rozhodné pre posúdenie tohto prejavu, skúmať z jeho hľadiska, nie z hľadiska splnomocniteľa. Preto napríklad ak by bol splnomocniteľ v omyle, no splnomocnenec nie, omyl splnomocniteľa nebude relevantný.

Účelom druhej vety odseku 2 je ustanoviť, že práva, ktoré môžu vzniknúť z väd prejavu vôle, vedomosti či vedomosti, ktorú osoba mala mať, patria splnomocniteľovi, nie splnomocnenecovi. Tak napríklad ak splnomocnenec uskutočnil právny úkon v stave duševnej poruchy, zruší jeho prejav vôle môže priamo splnomocniteľ. Samozrejme, nie je vylúčené, aby bol splnomocnenec splnomocnený aj na to: zrušenie prejavu vôle či výkon iného obdobného práva však nebude výkonom jeho práva, ale výkonom práva splnomocniteľa.

Odsek 2 modifikuje odsek 1, pretože nie vždy by striktné zotrvávanie na pravidle v ňom ustanovenom viedlo k uspokojivým dôsledkom z pohľadu spravodlivosti a právneho citu. Preto, ak by sa zotrvávanie iba na odseku 1 priečilo dobrým mravom, odsek 1 platí nebude, a teda bude možné zohľadniť aj osobu splnomocniteľa. Druhá veta odseku 2 uvádza jeden konkrétny prípad, ktorý čiastočne vychádza z doterajšieho práva (§ 32 ods. 3 OZ). Ak teda splnomocniteľ vedel o nejakej okolnosti, nemôže sa dovoľávať, že splnomocnenec o nej nevedel, ak ten konal v súlade s jeho pokynmi. Dôvetok o súlade s pokynmi je určitou zmenou, resp. spresnením oproti doterajšiemu právu. Dôvodom je skutočnosť, že nie vždy by vedomosť splnomocniteľa mala viesť k odklonu od odseku 1. Napríklad, ak splnomocniteľ vedel, že predávajúci nie je vlastníkom veci, no nevedel, že splnomocnenec chce vec kúpiť práve od tohto predávajúceho, nie je dôvod, aby sa mala zohľadňovať vedomosť splnomocniteľa, namiesto nevedomosti splnomocnenca.

Zánik plnomocenstva

§ 21

z dôvodu zániku právneho vzťahu

Ak bolo plnomocenstvo udelené na základe určitého právneho vzťahu, tak zaniká zánikom tohto vzťahu.

Odôvodnenie:

Návrh nemá v doterajšom práve ekvivalent. Po vzore § 168 BGB sa v ňom stanovuje, že plnomocenstvo zanikne aj zánikom právneho vzťahu, na základe ktorého bolo udelené. Napríklad, ak plnomocenstvo udelil zamestnávateľ zamestnanecovi pre potreby plnenia jeho pracovných úloh, plnomocenstvo skončením pracovného pomeru automaticky zanikne bez potreby jeho osobitného odvolania. Zo zásady individuálnej autonómie vyplýva, že splnomocniteľ môže tento účinok v splnomocnení vylúčiť, čím by plnomocenstvo trvalo aj po zániku podkladového vzťahu. Ak plnomocenstvo nebolo vydané na základe žiadneho vzťahu, tak potom sa toto ustanovenie nepoužije.

Ustanovenie zároveň nijako neobmedzuje možnosť splnomocniteľa odvolať plnomocenstvo aj pred zánikom podkladového právneho vzťahu. Rovnako nie je vylúčený ani skorší zánik plnomocenstva z iného dôvodu, napríklad z dôvodu uplynutia času či smrti splnomocnenca. Tento dôvod – smrť splnomocnenca – pritom návrh osobitne neupravuje. Vychádzajúc z názoru, že oprávnenie konať v mene iného nie je subjektívnym právom, ktoré by mohlo byť zdedené, by bola

takáto úprava nadbytočná. Smrťou splnomocnenca preto plnomocenstvo zaniká vždy, hoci nemusí zaniknúť podkladový vzťah, ktorý môže v dôsledku univerzálnej sukcesie pretrvať.

§ 22

z dôvodu uskutočnenia konania

Plnomocenstvo zaniká uskutočnením právneho úkonu, na ktoré bolo obmedzené.

Odôvodnenie:

Návrh preberá doterajšiu úpravu § 33b ods. 1 písm. a) OZ. Z povahy veci je však dosah ustanovenia obmedzený len na osobitné plnomocenstvo, prípadne aj druhové, ak bolo vymedzené napr. počtom úkonov, na ktoré bolo udelené.

§ 23

z dôvodu odvolania

(1) Plnomocenstvo zaniká odvolaním.

(2) Splnomocniteľ môže plnomocenstvo odvolať kedykoľvek. To neplatí, ak sa tohto práva vzdal v prípadoch odôvodnených obsahom právneho vzťahu, na základe ktorého plnomocenstvo udelil. Práva odvolať prokúru alebo všeobecné plnomocenstvo sa však vzdať nemožno.

(3) Plnomocenstvo môže splnomocniteľ odvolať prejavom vôle určeným splnomocnencovi alebo osobe, s ktorou mal splnomocnenec konať. Prokúru podnikateľ odvolá aj podaním návrhu na jej výmaz z obchodného registra.

(4) Odseky 1 až 3 platia aj pre obmedzenie plnomocenstva.

(5) Splnomocnenec nemôže odvolať iné plnomocenstvo udelené splnomocniteľom, ibaže by zo splnomocnenia vyplývalo inak. Môže však odvolať plnomocenstvo, ktoré udelil substitútom alebo ktoré udelili jeho substitúti; odseky 1 až 4 platia v tomto prípade rovnako.

Odôvodnenie:

Na rozdiel od doterajšieho práva (§ 33b ods. 3 OZ), návrh v odseku 2 – po vzore § 168 BGB, 442 ČOZ a čl. 123 pPKC – nebráni splnomocniteľovi, aby sa vzdal práva odvolať plnomocenstvo. Dôvodom je skutočnosť, že niektoré podkladové vzťahy si z dôvodu bezpečnosti vyžadujú, aby splnomocniteľ nemal právo plnomocenstvo odvolať (napr. zložitá syndikované úvery). Avšak aj v prípade, ak sa splnomocniteľ tohto práva vzdal, vždy bude potrebné skúmať, či si to podkladový vzťah naozaj vyžadoval. Teda či je vzdanie sa odôvodnené. Táto dôvodnosť môže byť daná predovšetkým tam, kde udelenie plnomocenstva bolo splnomocnencovi na prospech a jeho prípadná neodvolateľnosť nie je v konflikte so záujmami splnomocniteľa. Z prvej vety odseku 2 zároveň vyplýva, že ak nebolo plnomocenstvo udelené na základe žiadneho podkladového vzťahu, práva odvolať ho sa vzdať nemožno. Rovnako, nikdy nie je možné vzdať sa tohto práva v prípade prokúry a všeobecného plnomocenstva, vrátane podnikového, a to z dôvodu širokého rozsahu týchto plnomocenstiev. Ide pritom o kogentnú úpravu.

Odsek 3, ktorý tiež nemá v doterajšom práve obdobu, stanovuje, že plnomocenstvo možno odvolať len adresovaným prejavom vôle, a to buď voči splnomocnencovi alebo voči osobe, s ktorou mal splnomocnenec konať. Je pritom jedno, komu bolo adresované splnomocnenie. Aj keby bolo splnomocnenie adresované splnomocnencovi, možno ho odvolať prejavom vôle adresovaným osobe, s ktorou mal konať. Samozrejme, v prípade všeobecného plnomocenstva a prokúry je odvolanie pojmovo možné len voči splnomocnencovi, keďže pri týchto plnomocenstvách sa okruh tretích osôb, s ktorými sa malo konať, nedá vopred určiť.

Pri prokúre sa za odvolanie považuje aj podanie samotného návrhu na výmaz prokúry z obchodného registra; nie je preto potrebné prokúru aj osobitne odvolávať prejavom vôle adresovaným splnomocnencovi. Odvolanie prokúry však bude voči tretím stranám účinné až výmazom z obchodného registra (§ 28 ods. 3).

Odsek 3 – vychádzajúc z doterajšieho práva – nestanovuje pre odvolanie plnomocenstva žiadnu formu. Aj v prípade, že splnomocnenie malo určitú formu, tak plnomocenstvo môže byť odvolané aj neformálne alebo v inej forme.

Z odseku 4 vyplýva, že to, čo je ustanovené o odvolaní plnomocenstva, platí a fortiori v plnom rozsahu aj pre jeho obmedzenie.

Odsek 5, ktorý nemá v doterajšom práve obdobu, len výslovne ustanovuje, že ak splnomocniteľ udelil plnomocnenstvo viacerým splnomocnencom, žiadny z nich nemôže v mene splnomocniteľa odvolať plnomocnenstvo udelené inému splnomocnencovi, ibaže by zo splnomocnenia vyplývalo inak. Chráni sa tým záujem splnomocniteľa, aby rozhodnutie o odvolaní plnomocnenstva bolo len jeho vlastným rozhodnutím. V jeho mene však môže splnomocnenec odvolať plnomocnenstvo, ktoré on sám udelil substitútom, ako aj plnomocnenstvo, ktoré títo substitúti udelili ďalším substitútom atď. Spojenie „ktoré udelil“ bolo zvolené z dôvodu, aby sa oprávnenie odvolať substitúciu týkalo len substitútov, ktorých splnomocnil práve ten splnomocnenec, ktorý ich aj odvoláva. Splnomocnenec preto nemôže odvolať substitúcie udelené iným splnomocnencom. Všetko, čo vyplýva z odseku 5, sa a fortiori vzťahuje aj na obmedzenie plnomocnenstva.

§ 24

z dôvodu smrti splnomocniteľa

(1) Plnomocnenstvo zaniká smrťou splnomocniteľa, ibaže by zo splnomocnenia vyplývalo inak pre prípady odôvodnené obsahom právneho vzťahu, na základe ktorého bolo plnomocnenstvo udelené; smrťou splnomocniteľa ale vždy zaniká všeobecné plnomocnenstvo.

(2) Prokúra a podnikové plnomocnenstvo však zanikajú až uplynutím šiestich mesiacov od smrti podnikateľa, ibaže by zo splnomocnenia vyplýval skorší zánik.

(3) Ak plnomocnenstvo smrťou splnomocniteľa nezaniklo, tak splnomocnenec koná v mene splnomocniteľových dedičov; tí sa považujú za splnomocniteľov. Dedičia za dlhy z toho vzniknuté zodpovedajú rovnako ako za dlhy po poručiteľovi (§ XX). Splnomocnenec však nemôže nakladať s predmetmi odkazov.

Odôvodnenie:

Smrť splnomocniteľa by aj bez výslovnej právnej úpravy vždy znamenala zánik plnomocnenstva, pretože ak je splnomocnenec oprávnený konať v mene splnomocniteľa, a teda byť jeho zástupcom, potom nie je pojmovo možné, aby mohol konať v mene niekoho, kto už právne neexistuje, teda keď už niet toho, koho mal zastupovať. Cieľom návrhu preto nie je zakotviť smrť splnomocniteľa ako dôvod zániku plnomocnenstva, ale – naopak – ustanoviť prípady, kedy plnomocnenstvo nezaniká, a popri tom precízovať následky zániku plnomocnenstva z dôvodu smrti splnomocniteľa.

Odsek 1 vychádza z doterajšieho práva (§ 33b ods. 2 OZ), keď sa na to, aby plnomocnenstvo pretrvalo smrťou splnomocniteľa, vyžaduje, aby to vyplývalo zo splnomocnenia. Návrh sa od predchádzajúcej úpravy však líši tým, že takáto možnosť je daná len v prípadoch odôvodnených obsahom podkladového vzťahu. Dôvodom je ochrana dedičov: vzťah plnomocnenstva je totiž založený na dôvere splnomocnenca a zastúpenej osoby, preto sa pretrvanie plnomocnenstva obmedzuje iba na tie isté prípady, kedy by ani splnomocniteľovi dedičia nemali mať možnosť plnomocnenstvo odvolať. Ide teda o úpravu konzistentnú s úpravou odvolania. Vzhľadom na vzťah dôvery a na rozsah plnomocnenstva však smrťou splnomocniteľa vždy zanikne všeobecné plnomocnenstvo iné než podnikové.

Výnimku z odseku 1 zakotvuje návrh v odseku 2 – inšpirovaný čl. 124 § 2 pPKC –, podľa ktorého prokúra a podnikové plnomocnenstvo nezanikajú smrťou podnikateľa, ale až uplynutím šiestich mesiacov. Dôvodom je previazanosť prokúry a podnikového plnomocnenstva s prevádzkou podniku. Túto prevádzku by totiž mohlo poškodiť, ak by aj po istú dobu po úmrtí nemohli prokurista alebo podnikový splnomocnenec naďalej využívať plnomocnenstvo. V splnomocnení však môže splnomocniteľ stanoviť aj skorší zánik plnomocnenstva.

Odsek 3 – taktiež inšpirovaný čl. 124 § 3 pPKC – ustanovuje následky prípadu, ak plnomocnenstvo smrťou splnomocniteľa nezaniká. Deklaruje pritom logický záver, že splnomocnenec koná v mene splnomocniteľových dedičov. Avšak vzhľadom na to, že predsa len nejde o osobu, ktorú splnomocnili oni, ale o osobu, ktorú splnomocnil poručiteľ, bolo potrebné stanoviť, že dedičia za dlhy vzniknuté z konania splnomocnenca zodpovedajú rovnako ako za dlhy po poručiteľovi. Okrem toho, splnomocnenec nemôže po smrti splnomocniteľa nakladať s predmetmi, ktoré splnomocniteľ odkazom odkázal dedičom alebo tretím osobám, a to z dôvodu, že nárok na tieto predmety majú oprávnení z odkazu.

§ 25
z dôvodu zániku splnomocniteľa

Plnomocenstvo zaniká zánikom splnomocniteľa, ktorý je právnickou osobou, ibaže by zanikol s právnym nástupcom. V takomto prípade splnomocnenec koná v mene právneho nástupcu; ten sa považuje za splnomocniteľa.

Odôvodnenie:

Návrh vychádza z doterajšieho práva (§ 32 ods. 2 OZ). Dôvodom jeho zakotvenia v návrhu je skutočnosť, že plnomocenstvo je právny vzťah bytostne naviazaný na splnomocniteľa a splnomocnenca. Z tohto vzťahu pritom nevyplývajú žiadne práva a povinnosti, ktoré by mohli byť predmetom prechodu alebo prevodu na inú osobu. Tomu konzekventne zodpovedá záver, že plnomocenstvo vždy zanikne nielen smrťou splnomocniteľa ako fyzickej osoby, i keď má dedičov, ale aj zánikom splnomocniteľa, ktorý je právnickou osobou, bez ohľadu na to, či zanikol s alebo bez právneho nástupcu. Takýto dôsledok by však nemusel byť z pohľadu právneho nástupcu želaný, nakoľko môže mať oprávnený záujem, aby splnomocnenec konal aj zaňho. Preto návrh po vzore doterajšieho práva ustanovuje výnimku, že v takomto prípade plnomocenstvo nezaniká. Splnomocnenec sa tak stane zástupcom aj právneho nástupcu.

§ 26
z podnikateľských dôvodov

(1) Prokúra a podnikové plnomocenstvo zanikajú aj vtedy, ak splnomocniteľ prestal byť podnikateľom alebo ak vstúpil do likvidácie, ibaže by zo splnomocnenia vyplývalo inak. Ak však ide o likvidáciu podľa § XX, tak sa na odchylné ustanovenie splnomocnenia neprihliada.

(2) Prokúra a podnikové plnomocenstvo ako aj ostatné plnomocenstvá, ktoré oprávňujú zastúpiť podnikateľa pri právnych úkonoch v rámci prevádzky podniku, zanikajú aj prevodom podniku alebo práva podnik užívať.

Odôvodnenie:

Návrh nemá v doterajšom práve ekvivalent. Pokiaľ ide o zánik prokúry a podnikového plnomocenstva z dôvodu, že splnomocniteľ prestal byť podnikateľom, bolo potrebné výslovne stanoviť, že obe plnomocenstvá zanikajú. V právnej náuke sa totiž nevylučuje, že podnik si svoju kvalifikáciu ako podnik ponechá aj po skončení podnikania, napr. pre účely jeho prevodu na inú osobu. Pojmovo by teda prokurista aj podnikový splnomocnenec mohol vykonávať aj naďalej právne úkony, keďže prevádzka podniku nie je vylúčená ani po skončení podnikania. Návrh však v odseku 1 vychádza z predpokladu, že splnomocniteľ nemá v takýchto prípadoch záujem, aby ho prokurista alebo podnikový splnomocnenec naďalej zastupoval. V súlade so zásadou autonómie vôle však môže v splnomocnení stanoviť, že plnomocenstvo trvá aj po skončení podnikania.

Pri likvidácii je situácia iná v tom, že pri tzv. nútenej likvidácii nastáva situácia podobná konkurzu. Preto je potrebné, aby prokúra aj podnikové splnomocnenie zaniklo. Inak by totiž mohlo dochádzať k stretu úkonov splnomocnencov a záujmov veriteľov. Návrh preto ustanovuje, že v takýchto prípadoch plnomocenstvo zaniká bez ohľadu na prípadné odchylné ustanovenie splnomocnenia. Takéto ustanovenie by teda bolo neplatné, avšak by nikdy nevyvolávalo neplatnosť celého splnomocnenia, pretože by sa naň neprihliadalo. Pri dobrovoľnej likvidácii však nie je takéto obmedzenie potrebné, preto tu má zásada individuálnej autonómie svoje opodstatnenie.

Z odseku 1 a contrario vyplýva, že ostatné druhy plnomocenstiev, teda druhové a osobitné, trvajú aj naďalej, ibaže by zo splnomocnenia vyplývalo inak.

Návrh nerieši otázku dopadu vyhlásenia konkurzu a začatia reštrukturalizácie, nakoľko tieto sú riešené v osobitných predpisoch.

V odseku 2 sa preberá úprava projektu z r. 2015 a § 456 ČOZ, podľa ktorej prokúra zaniká aj prevodom alebo árendou podniku. Z povahy prokúry a podnikového plnomocenstva, ktoré sú obmedzené len na úkony, ku ktorým dochádza pri prevádzke podniku, vyplýva, že v prípade prevodu či nájmu podniku stráca prokúra aj podnikové plnomocenstvo opodstatnenie, pretože splnomocnenec pojmovo nemôže podnikateľa zastupovať pri prevádzke podniku, keďže ten už ohľadne prevádzky podniku žiadne právne úkony uskutočniť nemôže. Vznikala by tu však otázka, či po skončení nájmu, prípadne po spätnej kúpe podniku môže pôvodný prokurista alebo

podnikový splnomocnenec opäť zastupovať podnikateľa v pôvodnom rozsahu bez potreby osobitného prejavu vôle podnikateľa. Návrh pritom vychádza z predpokladu, že by malo byť na vôli podnikateľa, či týmto osobám opäť udelí prokúru alebo podnikové plnomocnenstvo. Preto sa v odseku 2 ustanovuje, že tieto plnomocnenstvá v týchto prípadoch zanikajú. Táto logika pritom platí aj pre druhové a osobitné plnomocnenstvá, ktoré sa týkajú prevádzky podniku, preto odsek 2 platí aj pre tieto plnomocnenstvá. Návrh hovorí všeobecne o prevode podniku alebo prevode práva podnik užívať, bez toho, aby toto právo obmedzoval len na prípad nájmu či árendy.

§ 27

z dôvodu zrieknutia sa zastupovania

Plnomocnenstvo zaniká tým, že sa ho splnomocnenec zriekne prejavom vôle určeným splnomocniteľovi.

Odôvodnenie:

Návrh vychádza z doterajšieho práva [§ 33 ods. 1 písm. b) OZ], no nepoužíva pojem „vypovie“, nakoľko tento pojem evokuje existenciu zmluvného vzťahu medzi splnomocniteľom a splnomocnencom, čo však už nezodpovedá zmenenej koncepcii plnomocnenstva. Význam ustanovenia spočíva predovšetkým v právnej istote pre splnomocniteľa. Keďže plnomocnenstvo už nemusí byť založené na zmluve, splnomocnenec z neho nemá žiadne povinnosti, preto nie je ani povinný oznamovať splnomocniteľovi, či ho prijíma alebo nie. Rovnako ak plnomocnenstvo nechce využívať, tak ho jednoducho využívať nemusí. Splnomocniteľovi pritom nemusí nič oznamovať. Ak sa však predsa len rozhodol oznámiť, že ho využívať nebude, a teda že sa ho zrieka, takéto zrieknutie by malo byť definitívne, aby mal splnomocniteľ istotu, že splnomocnenec už nebude oprávnený ho zastupovať.

Zrieknutie je prejavom vôle adresovaným splnomocniteľovi.

§ 28

Ochrana tretích osôb po zániku alebo obmedzení plnomocnenstva

(1) Ak splnomocniteľ oznámil inej osobe udelenie plnomocnenstva alebo tejto osobe splnomocnenec predložil splnomocnenie alebo osvedčenie o plnomocnenstve, tak právny úkon, ktorý voči nej uskutočnil splnomocnenec po zániku alebo obmedzení plnomocnenstva v rámci jeho pôvodného rozsahu, vyvoláva rovnaké právne následky, ako keby plnomocnenstvo trvalo. To neplatí, ak táto osoba v čase konania splnomocnenca o zániku alebo obmedzení plnomocnenstva vedela alebo mala vedieť.

(2) Ak plnomocnenstvo zaniklo smrťou splnomocniteľa, tak § 24 ods. 3 platí v prípade podľa odseku 1 rovnako.

(3) Zánik prokúry je voči tretím osobám účinný až jej výmazom z obchodného registra.

Odôvodnenie:

Návrh čiastočne vychádza z doterajšieho práva (§ 33b ods. 4 a 5 OZ), ochranu dobromyseľných tretích osôb však rozširuje za hranice odvolania plnomocnenstva aj na ostatné dôvody zániku plnomocnenstva. Zároveň túto ochranu pri odvolaní neobmedzuje len na prípad, kedy splnomocniteľ oznámil inej osobe, že udelil druhové alebo individuálne plnomocnenstvo.

Dôvodom tejto zmeny je to, že riziko, že splnomocnenec bude konať v mene splnomocniteľa aj po zániku, resp. po obmedzení plnomocnenstva by mal niesť splnomocniteľ. Plnomocnenstvo je totiž založené na určitej dôvere v splnomocnenca a na jeho starostlivom výbere. Rovnako by sa riziko plynúce z nedbanlivého splnomocnenca (ktorý nepostrehol, že plnomocnenstvo zaniklo) nemalo prenášať na druhú stranu.

Podmienkou ale je, aby druhá strana vedela, že pôvodne nejaké plnomocnenstvo vôbec existovalo. Ustanovenie totiž chráni práve jej dôveru v plnomocnenstvo, o ktorom ju informoval sám splnomocniteľ, alebo ktorého existenciu jej preukázal splnomocnenec predložením splnomocnenia alebo osvedčenia o plnomocnenstve. Na druhej strane táto ochrana môže byť priznaná len dobromyseľným tretím osobám. Účelom slov „mala vedieť“ je preto zabezpečiť, aby sa tretia osoba mohla na poskytnutú ochranu spoliehať len vtedy, ak vynaložila náležitú starostlivosť (§ XX). To ale neznamená, že musí vždy aktívne zisťovať, či plnomocnenstvo ešte trvá, resp. či trvá v pôvodnom rozsahu, pretože by sa tým poprel význam navrhovaného ustanovenia. Preto ak

nebude iných indícií o opaku a splnomocnenec jej predloží splnomocnenie alebo osvedčenie o ňom, nemožno jej vytýkať, že existenciu plnomocnenstva si ďalej neoverovala. Ak jej však splnomocnenec predložil splnomocnenie len pri rokovaníach, nie však aj pri samotnom právnom úkone, alebo ak je napr. osobitné plnomocnenstvo udelené pred mnohými rokmi, možno od nej požadovať určitú opatrnosť, a to v závislosti od okolností prípadu.

Uvedené však neplatí pri prokúre, ktorá vzhľadom na svoju publicitu poskytuje tretím stranám väčšiu ochranu, čo návrh reflektuje v odseku 3. Ani v prípade pochybností nie sú preto tretie osoby povinné vynakladať starostlivosť na zistenie trvania prokúry. Ak však vedeli o tom, že podnikateľ prokúru už odvolal, no stále je zapísaná v obchodnom registri, nie je vylúčené, aby konanie strany bolo považované za nepoctivé, a teda zbavené právnej ochrany. Bude to však závisieť od okolností prípadu, napr. či tretia osoba konala úmyselne. Výslovná úprava v tomto smere je zbytočná, nakoľko sa možno oprieť o zásadu poctivosti zakotvenú v § XX.

To isté platí aj v prípadoch, ak má plnomocnenstvo zaniknúť v dôsledku adresovaného prejavu vôle, napr. v dôsledku odvolania alebo výpovede podkladového vzťahu. Keďže takéto plnomocnenstvo trvá až do vtedy, kým prejav vôle nedôjde druhej strane, teda splnomocnencovi, nie je vylúčené, že konanie tretej osoby, ktorá o tomto prejave vôle vedela a napriek tomu konala so splnomocnencom, môže v závislosti od okolností prípadu predstavovať nepoctivé konanie. Výslovná úprava v tomto smere by aj tu bola preto zbytočná.

V prípade, ak druhá strana nevedela o zániku alebo o obmedzení, ale o nich vedieť mala, konanie splnomocnenca bude neoprávneným konaním v cudzom mene (§ 31). To platí aj v prípade, ak druhá strana o plnomocnenstve vôbec nevedela.

Odsek 2, ktorý nemá v súčasnom práve ekvivalent, rieši dopady odseku 1 na prípady, ak dôvodom zániku plnomocnenstva bola smrť splnomocniteľa. V takomto prípade sa navrhuje, aby právny úkon v zmysle § 24 ods. 3 zaväzoval dedičov splnomocniteľa (s výnimkou nakladania s predmetmi odkazov), avšak s tým, že ich prípadná zodpovednosť bude rovnaká ako pri iných dlhoch po poručiteľovi. Takéto riešenie poskytuje rovnováhu medzi záujmami dedičov a záujmami dobromyseľnej druhej strany. Ak by splnomocniteľ nemal dedičov, potom prichádza do úvahy posúdenie prípadu ako neoprávneného konania v cudzom mene podľa § 31.

§ 29

Povinnosti splnomocnenca po zániku plnomocnenstva

Po zániku plnomocnenstva splnomocnenec alebo jeho právny nástupca vydá splnomocniteľovi alebo jeho právnym nástupcom všetko, čo v súvislosti s plnomocnenstvom obdržal. Rovnako im vráti splnomocnenie ako aj osvedčenie o plnomocnenstve. Môže však od nich požadovať ich úradne osvedčenú kópiu; v takomto prípade možno na nej vyznačiť, že plnomocnenstvo zaniklo.

Odôvodnenie:

Návrh – inšpirovaný § 175 BGB a čl. 126 pPKC – nemá v doterajšom práve ekvivalent. Jeho cieľom je uložiť splnomocnencovi povinnosť vrátiť splnomocniteľovi po zániku plnomocnenstva splnomocnenie, prípadne osvedčenie o plnomocnenstve. Vzhľadom na zmenenú konštrukciu totiž z udelenia plnomocnenstva nevznikajú splnomocnencovi žiadne povinnosti. Preto je potrebné túto povinnosť výslovne stanoviť. Tým sa zníži riziko, že splnomocnenec bude v mene splnomocniteľa konať aj po zániku plnomocnenstva, resp. oslabí sa ochrana tretích osôb ustanovená v § 28.

Aby sa ale poskytla ochrana splnomocnencovi pred prípadnými tvrdeniami, že konal bez plnomocnenstva, a právami z toho plynúcimi (§ 31), návrh umožňuje splnomocnencovi požadovať úradne osvedčený odpis splnomocnenia, resp. osvedčenia o plnomocnenstve. Aby sa ale zas týmito odpismi nemohol ďalej preukazovať voči tretím osobám, návrh umožňuje splnomocniteľovi vyznačiť na odpise zánik plnomocnenstva.

Povinnosť vrátiť plnomocnenstvo návrh rozširuje aj na právnych nástupcov splnomocnenca, aby sa predišlo ich prípadnému kolúznemu konaniu s treťou osobou (napríklad ak by sa dohodli na antedatovaní právneho úkonu v mene splnomocniteľa). Obdobne sa povinnosť vydať odpis rozširuje aj na právnych nástupcov splnomocniteľa.

NEOPRÁVNENÉ KONANIE V CUDZOM MENE

§ 30

Konanie za podnikateľa v jeho prevádzkarni

(1) Ak v prevádzkarni uskutoční v mene podnikateľa neoprávnená osoba právne konanie, ku ktorému tam zvyčajne so zákazníkmi dochádza, tak toto konanie vyvoláva právne následky priamo pre podnikateľa, ibaže by druhá strana vedela alebo mala vedieť, že konajúca osoba nie je na také konanie oprávnená.

(2) Odsek 1 platí aj pre právne konanie uskutočnené neoprávnenou osobou prostriedkom dialkovej komunikácie, ktorý podnikateľ určil na kontakt so zákazníkmi.

Odôvodnenie:

Odsek 1 čiastočne vychádza z doterajšieho práva (§ 16 OZ), odôvodneného ochranou dôvery tretích osôb, no v niekoľkých smeroch ho spresňuje. Návrh nepoužíva pojem „zaväzuje“, nakoľko nemusí ísť len o obligačné konanie, ale napríklad aj o konanie solučné (napr. prijatie odplaty). Návrh ďalej limituje účinky neoprávneného konania len na konanie, ku ktorému v prevádzkarni bežne dochádza. Z návrhu taktiež jasnejšie vyplýva, že dôkazné bremeno o tom, či druhá strana vedela alebo mala vedieť o neexistencii zastúpenia, nesie podnikateľ. Pod zákazníkom pritom nemožno rozumieť len spotrebiteľa, ale aj osoby, ktoré pri právnom konaní neoprávnenej osoby ako spotrebiteľa nekonajú. Z pojmu „právne konanie“ treba vyvodzovať, že nemusí ísť len o právne úkony, ale aj o konanie, ktoré právnym úkonom nie je (napr. prevzatie reklamovaného tovaru).

Vzhľadom na čoraz častejšie uzavieranie zmlúv na dialku, odsek 2 na rozdiel od doterajšieho práva rozširuje ochranu dôvery tretích osôb aj na prostriedky dialkovej komunikácie. Podmienky stanovené v odseku 1 budú platiť aj v tomto prípade, t. j. ochrana sa vzťahuje len na konanie, ku ktorému zvyčajne daným prostriedkom dochádza, pričom druhá strana nevedela ani nemohla vedieť, že konajúca osoba nie je zástupcom podnikateľa.

Konanie osoby bez plnomocenstva

§ 31

Účinky konania bez plnomocenstva

(1) Ak niekto uskutočnil v mene iného právny úkon bez plnomocenstva alebo nad jeho rozsah a nejde o prípad podľa § 28 alebo § 30, tak takýto právny úkon vyvoláva právne následky priamo pre osobu, v mene ktorej sa uskutočnil, len ak ho schválila bez zbytočného odkladu po tom, čo sa o ňom dozvedela. Ustanovenia tohto zákona o súhlase tretej osoby (§ XX) platia v tomto prípade primerane; schválenie musí byť ale určené druhej strane.

(2) Ak však ide o jednostranný adresovaný právny úkon, tak účinky schválenia podľa odseku 1 nastanú, len ak adresát nenamietal, že sa koná bez plnomocenstva, alebo bol uzrozumený s tým, že konajúca osoba nemusí mať plnomocenstvo. To platí aj vtedy, ak bol jednostranný adresovaný právny úkon uskutočnený voči osobe, ktorá nie je oprávnená v mene adresáta prijímať prejavy vôle iných osôb, s jej súhlasom.

Odôvodnenie:

Návrh čiastočne vychádza z doterajšieho práva (§ 33 ods. 2 OZ), no v niekoľkých smeroch ho modifikuje. Odsek 1 dopadá len na prípady, ktoré sa nedajú podriaďiť pod § 28 alebo § 30. Tieto dve ustanovenia totiž chránia dôveru tretích osôb, a to buď dôveru, že v prevádzkarni alebo dialkovo za podnikateľa konajú naozaj len oprávnené osoby, pričom nemožno od tretej osoby požadovať, aby si existenciu ich oprávnenia zložito overovala, alebo z dôvodu, že sa tretia osoba spolieha na existenciu plnomocenstva, o ktorom vedela (lebo jej o ňom povedal priamo splnomocniteľ alebo sa splnomocnenec preukázal splnomocnením alebo osvedčením o plnomocenstve). V týchto prípadoch je potrebné chrániť ich dôveru aj na úkor záujmov splnomocniteľa. Odsek 1 tak dopadá len na prípady, keď ochrana tretích osôb nie je potrebná, pričom sa vzťahuje tak na situácie, ak tretia osoba o neexistencii plnomocenstva vedela, ako aj na situácie, keď o tom nevedela.

Preto právny úkon niekoho, kto koná ako falsus procurator, v prípade, že si to nevyžaduje ochrana druhej strany, vyvoláva účinky pre zastúpeného, len ak takýto úkon schváli. Dovedy nepôjde o neplatný právny úkon, ale o neúplný (krivujúci) právny úkon (negotium claudicans). Podľa odseku 1 in fine na takýto právny úkon primerane platí úprava o súhlase tretej osoby. Relevantná tu bude pritom predovšetkým úprava o spätných účinkoch súhlasu či o možnosti tretej osoby stanoviť lehotu na schválenie. Schválenie však bude potrebné prejavíť voči tretej osobe, nie voči splnomocnencovi.

Formu schválenia návrh nepredpisuje. Nie je však vylúčené, aby forma súhlasu implicitne vyplývala z dôvodu, pre ktorý bola predpísaná forma pre schvaľovaný právny úkon. Napríklad ak by šlo o zmluvu o prevode vlastníctva nehnuteľnosti, aj takéto schválenie by muselo byť písomné, a to z dôvodu, že si túto formu vyžaduje katastrálne konanie.

Pokiaľ ide o jednostranné právne úkony, odsek 2 podobne ako § 19 chráni – po vzore § 180 BGB – dobromyseľnú druhú stranu pred prípadnými spätnými účinkami schválenia jednostranného právneho úkonu. Jednostranné právne úkony bez plnomocenstva preto nemožno uskutočňovať, nebude sa na ne prihliadať, ani keby ich následne osoba, v mene ktorej sa konalo, schválila. Výnimkou je len prípad, ak adresát nenamietal voči tomu, že sa koná bez plnomocenstva, alebo ak adresát, nevediac, či sa koná bez plnomocenstva, bol uzrozumený s tým, že plnomocenstvo nemusí existovať. Posledná veta odseku 2 ustanovuje, že ak určitá osoba uskutoční právny úkon adresovaný určitému adresátovi tak, že ho uskutoční voči osobe, ktorá nie je v mene adresáta oprávnená prijímať prejavy vôle iných, tak takýto úkon bude voči adresátovi účinný, len ak ho podľa odseku 1 schváli adresát, a zároveň ak osoba bez plnomocenstva súhlasí s prijatím takéhoto prejavu vôle.

§ 32

Zodpovednosť neoprávnenej osoby

(1) Ak právny úkon nebol podľa § 31 schválený a konajúca osoba o nedostatku svojho oprávnenia vedela, tak druhá strana môže od nej požadovať buď náhradu škody, ktorá jej vznikla v dôsledku toho, že právny úkon nebol schválený, alebo splnenie toho, čo bolo dohodnuté.

(2) Ak však o nedostatku svojho oprávnenia konajúca osoba nevedela, tak druhá strana môže od nej požadovať len náhradu škody, a to len tej, ktorá jej vznikla v dôsledku toho, že sa na existenciu plnomocenstva spoliehala, najviac však v rozsahu zisku, ktorý jej ušiel z tohto právneho úkonu, ak zisk očakávala.

(3) Odseky 2 a 3 platia rovnako aj v prípade konania v mene osoby, ktorá neexistuje.

(4) Odseky 1 až 3 neplatia, ak druhá strana o nedostatku oprávnenia konať v mene iného vedela.

Odôvodnenie:

Odsek 1 upravuje následky neschválenia, pričom doterajšia úprava (§ 33 ods. 2 a 3 OZ) bola do značnej miery zmenená v dvoch smeroch. Následky sa líšia od toho, či konajúca osoba vedela o nedostatkoch svojho oprávnenia konať za iného, teda o tom, že nemá plnomocenstvo, resp. že prekračuje jeho rozsah. Ak o nedostatkoch vedela, tak zodpovedá za škodu, ktorá druhej strane vznikla v dôsledku toho, že úkon nebol schválený (náhrada škody by ju tak mala dostať do pozície, v akej by bola, keby sa úkon schválil; pôjde teda o škodu v rozsahu tzv. pozitívneho zmluvného záujmu. Namiesto náhrady škody však môže druhá strana požadovať splnenie zmluvy, ak išlo o zmluvu.

Ak však konajúca osoba o nedostatkoch nevedela, tak podľa odseku 2 môže od nej druhá strana požadovať len náhradu škody (nie teda splnenie), aj tú len v rozsahu tzv. negatívneho zmluvného záujmu, najviac však v rozsahu toho pozitívneho v tých prípadoch, kedy sa transakcia uskutočňovala s očakávaním zisku.

Podľa odseku 3, ktorý nemá v doterajšom práve ekvivalent a ktorý je inšpirovaný čl. 128 § 4 pPKC, rovnaké práva, aké má druhá strana pri neschválení právneho úkonu, má druhá strana aj vtedy, ak neoprávnená osoba konala v mene niekoho, kto neexistuje. Ak však niekto koná bez plnomocenstva, pretože toto zaniklo v dôsledku smrti, odsek 3 sa použije, len ak prípad nespadá pod § 28.

Žiadne z práv podľa odsekov 1 až 3 nemá osoba, ktorá o nedostatku oprávnenia vedela. Vyžaduje sa pritom skutočná, resp. aspoň prisúdená vedomosť (§ XX). Ak preto druhá strana

o nedostatku nevedela, no mala vedieť, zodpovednosť konajúcej osoby nebude per se vylúčená. V dôsledku úpravy o spoluzapríčinení škody poškodeným (§ XX) však môže však byť obmedzená, prípadne aj úplne vylúčená.